

De invloed van misdaad en onveiligheidsgevoelens op verkiezingsprogramma's

**rijksuniversiteit
groningen**

**faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen**

15-03-2022

Masterscriptie

Stijn Karssies, S2990016

S.H.Karssies@student.rug.nl

Begeleider: dr. S.P. Otjes

Tweede lezer: dr. M. Van der Wal

Abstract

In dit onderzoek werd gekeken naar de invloed van onveiligheidsgevoelens op de hoeveelheid aandacht die politieke partijen besteden aan criminaliteit en veiligheid in hun verkiezingsprogramma. In dit onderzoek werden ook werkloosheidscijfers, misdaadcijfers en de ideologie van partijen meegenomen. Uit het onderzoek blijkt dat enkel de ideologie van partijen invloed heeft op de aandacht die aan criminaliteit en veiligheid in verkiezingsprogramma's wordt besteed. De data lijkt erop te wijzen dat verkiezingsprogramma's voornamelijk worden beïnvloed door vorige verkiezingsuitslagen. Dit zou betekenen dat actuele problemen en gevoelens in de samenleving weinig invloed hebben op verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Wel zijn er enkele vraagtekens bij de betrouwbaarheid van sommige data, omdat er geen langdurig onderzoek is gedaan naar onveiligheidsgevoelens in Nederland. Hierdoor zijn de data van slechts zes verkiezingsjaren gebruikt en zijn de data van onveiligheidsgevoelens opgebouwd uit twee verschillende datasets.

Inhoudsopgave

Inleiding	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4
Theorie	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	6
Issue ownership	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8
Onveiligheid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	9
Ideologie	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10
Werkloosheid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	11
Methode	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	12
Resultaten	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	14
Modevaluatie	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16
Hypothese toetsing	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	17
Verkiezingsjaren	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	20
Conclusie	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	22
Vervolgonderzoek	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	23
Literatuurlijst	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	25
Bijlage 1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29
Bijlage 2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	33
Bijlage 3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	36

Inleiding

Voor elke Tweede Kamer verkiezing maken Nederlandse politieke partijen opnieuw een verkiezingsprogramma waarin ze zowel aangeven waar de partij voor staat als diverse punten voorstellen om Nederland te 'verbeteren'. Veel onderwerpen die aangekaart worden in deze programma's komen niet uit de lucht vallen. De verkiezingsprogramma's zijn gebaseerd op de grondbeginselen van een partij en geven aan welke richting een partij op wil, maar deze programma's zijn vaak ook een poging om nieuwe kiezers te trekken. Vooral in Nederland is het belangrijk om kiezers te trekken, omdat Nederlandse kiezers de meest veranderlijke kiezers zijn van de wereld (Van der Meer, van Elsas, et al., 2012). De meeste Nederlandse kiezers zoeken elke verkiezing uit welke partij het meest bij hun idealen past en stemmen op die partij. Een kiezer blijft vaak in dezelfde hoek zitten. Wanneer een kiezer bij een eerdere verkiezing op de PvdA heeft gestemd zal deze kiezer niet ineens op de VVD stemmen, het is wel goed mogelijk dat de kiezer op een andere linkse partij stemt. Verkiezingsprogramma's zijn hierdoor erg belangrijk voor de Nederlandse politiek. Doordat verkiezingsprogramma's zo belangrijk zijn geworden in de Nederlandse politiek is het erg interessant om hier onderzoek naar te doen. Wat zorgt ervoor dat bepaalde onderwerpen meer behandeld worden dan andere onderwerpen. In dit onderzoek wordt ingegaan op een specifiek onderwerp in verkiezingsprogramma's, namelijk criminaliteit en veiligheid. Dit is een breed onderwerp en behandeld wat strafbaar is, wat geschikte straffen zijn en hoe voorkomen moet worden dat mensen strafbare feiten plegen.

Het is interessant om hiernaar te kijken omdat men vaak het idee heeft dat de wereld gevaarlijker en onveiliger wordt terwijl het tegenovergestelde waar is. Tegenwoordig is de wereld veiliger dan hij ooit was (Eysink Smeets & Vollaard, 2015). Doordat er een kloof ontstaat tussen daadwerkelijke onveiligheid en onveiligheidsgevoelens is het interessant om te kijken waar de politiek op reageert. Schrijven politieke partijen meer over onveiligheid wanneer veel mensen in de samenleving zich onveilig voelen, besteden ze hier meer aandacht aan wanneer meer misdaden worden gepleegd of staan verkiezingsprogramma's hier los van en reageren politieke partijen hier helemaal niet op? Dit geeft ook meteen een beter inzicht in politieke partijen en of ze meer aandacht besteden aan gevoelens in de samenleving of objectieve problemen in de samenleving. In dit onderzoek wordt ingegaan op de vraag hoe groot de rol van de samenleving is in verkiezingsprogramma's en waar politieke partijen voornamelijk op reageren om stemmen te winnen in hun

verkiezingsprogramma's.

Het onderzoek is als volgt opgesteld, eerst wordt gekeken naar de achterliggende literatuur, wat is er al bekend over politiek en de aandacht die besteed wordt aan criminaliteit en veiligheid. Vervolgens wordt de methodologie uitgelegd, welke data gebruikt is en hoe er aan deze data gekomen is. Hierna wordt de analyse uitgevoerd en tot slot wordt de conclusie gegeven.

Theorie

Issue ownership

Bij het maken van verkiezingsprogramma's speelt *issue ownership* vaak een grote rol. Met *issue ownership* wordt bedoeld de mate waarop een politieke partij geassocieerd wordt met bepaalde politieke onderwerpen. Een voorbeeld hiervan is de PVV die door kiezers het sterkst geassocieerd wordt met het immigratievraagstuk (Kleinnijenhuis & Walter, 2014). Er zijn twee verschillende soorten *issue ownership*. Er is *associative issue ownership*, dit wil zeggen welke partij het sterkst geassocieerd wordt met een bepaald politiek onderwerp. En je hebt *competence issue ownership*, dit geeft aan welke partij als meest competente gezien wordt om een bepaald onderwerp op te lossen. Deze verschillende soorten *issue ownership* kunnen met elkaar overeenkomen, maar dat hoeft niet. De PVV wordt bijvoorbeeld het sterkst geassocieerd met immigratie, maar dit hoeft niet te betekenen dat ze als meest competente worden gezien op dit onderwerp (Walgrave, Tresch, & Lefevere, 2015). Een groot verschil tussen beide vormen van *ownership* is het feit dat *competence issue ownership* een stuk veranderlijker is dan *associative issue ownership*. Wanneer een partij eenmaal geassocieerd wordt met een bepaald onderwerp gaat deze associatie niet makkelijk weg, het is voor een partij makkelijker om de kiezer te overtuigen dat ze de meest competente zijn op bepaalde vlakken. Deze verandering kan teweeg worden gebracht door veel media-aandacht of een sterke minister op dat vlak (Damstra, 2020).

Politieke partijen gebruiken *Issue ownership* om zich te onderscheiden van andere partijen en om kiezers aan te trekken. Een voorbeeld van *issue ownership* is de Republikeinse partij in de Verenigde Staten. De Republikeinen stonden al lang bekend als een partij voor familiewaarden en conservatieve ideeën. Richard Nixon wist in zijn presidentiële campagne ook *ownership* te nemen over criminaliteit en veiligheid, dit deed hij door middel van sterke retoriek in een nu befaamde speech over *law and order* (Nixon, 1968). De partij wordt tot op de dag van vandaag geassocieerd met criminaliteit en veiligheid, dankzij blue lives matter en The thin blue line is de associatie tussen *law and order* en de Republikeinen alleen maar sterker geworden in de afgelopen jaren. Voor de Democraten is het lastig om deze associatie af te pakken, echter kunnen ze wel het competentieaspect naar zichzelf toe proberen te trekken.

Een partij kan zich echter niet elk onderwerp toe-eigenen. Het toe-eigenen van

onderwerpen kan namelijk ook gevaarlijk zijn (Green-Pedersen, 2019). Wanneer een onderwerp niet past in de onderliggende ideologie van een partij, kan het lijken alsof de partij van zijn eigen ideologieën afstapt. Doordat dit kan worden gezien als inconsistente idealen kan dit veel kiezer kosten (Green-Pedersen, 2019).

Doordat niet elk onderwerp toegeëigend kan worden, hebben partijen en politici kwesties waar ze sterk op zijn en ook waar ze minder sterk op zijn. Om stemmen te winnen is het van belang om de aandacht te vestigen op onderwerpen waar de partij *ownership* over heeft en juist de onderwerpen waar de oppositie *ownership* over heeft te vermijden (Green-Pedersen, 2019). Dit fenomeen wordt ook wel *issue competition* genoemd, dit houdt in dat er een competitie tussen politieke bewegingen ontstaat over welk onderwerp meer aandacht dient te krijgen. In een politiek systeem met meerdere partijen is *issue competition* erg lastig. Doordat partijen afhankelijk zijn van elkaar en hoe op *issues* wordt gereageerd, is het onmogelijk om alleen de nadruk te leggen op eigen onderwerpen en onderwerpen van de oppositie volledig te negeren (Spoon, Hobolt & Vries, 2014). Wanneer een nieuw onderwerp gepolitiseerd wordt is het van belang hier goed op te reageren en een reactie te geven die in lijn is met de partij ideologieën om geen kiezers te verliezen (Spoon, Hobolt & Vries, 2014).

Er zijn twee manieren waarop onderwerpen onder de aandacht komen in de politiek: *Top-down* en *Bottom-up* (Green-Pedersen, 2019). *Top-down* houdt in dat partijen een onderwerp hebben, waar zij meestal zelf *ownership* over hebben, en deze onder de aandacht van de kiezers proberen te brengen. Wanneer een onderwerp in wordt gebracht waar een andere partij geen baat bij heeft, dan probeert deze partij vaak een ander onderwerp onder de aandacht te brengen. Bij *top-down* heeft de politiek zelf de meeste invloed over de onderwerpen die op de agenda worden gezet, dit is anders bij *bottom-up*.

Wanneer onderwerpen via *bottom-up* onder de aandacht komen dan is het onderwerp niet door politieke partijen zelf naar voren gebracht. Dit betekent dat er een maatschappelijk probleem is dat wordt ingebracht door de media, de kiezers of een andere belangengroep. Doordat het onderwerp dermate veel aandacht krijgt zijn partijen genoodzaakt hier op te reageren, hierbij is het belangrijk dat de reactie in lijn is met hun ideologieën om consistent te blijven.

Voor een socioloog is het *bottom-up* perspectief interessanter dan het *top-down* perspectief. Bij het *bottom-up* perspectief heeft de samenleving invloed op het gedrag van

de politieke partij. Denk bijvoorbeeld aan een vraag als ‘hoeveel invloed heeft de samenleving op politieke onderwerpen?’. De afgelopen jaren is veel aandacht besteed aan het politieke systeem, *issue competition* en het *top-down* perspectief (Green-Pedersen, 2019). In dit onderzoek wordt juist gekeken naar het *bottom-up* perspectief. Hierbij wordt de vraag gesteld waar de politiek sterker op reageert, objectieve gebeurtenissen of subjectieve gevoelens van de samenleving. Er wordt naar het *bottom-up* perspectief gekeken aan de hand van criminaliteit en veiligheid. Dit komt onder andere doordat er weinig geschreven is over de rol die criminaliteit en veiligheid spelen in de politieke agenda, maar ook omdat er goed gekeken kan worden of de politiek reageert op objectieve gebeurtenissen zoals misdaden die gepleegd worden of subjectieve gevoelens zoals de hoeveelheid mensen die zich regelmatig onveiligheid voelen in de samenleving.

Onveiligheid

In de politiek heeft men het vaak over onveiligheid. Radicaal rechtse partijen benoemen dit punt snel wanneer het gaat over immigratie of grenscontroles (Green-Pedersen & Otjes, 2017). Hier staat het feit dat criminaliteit al erg lang daalt tegenover. De kans om slachtoffer te worden van een woninginbraak was in 1995 nog 3,5% terwijl dit in 2015 slechts 1% was (Eysink Smeets & Vollaard, 2015). Dat de criminaliteit daalt is niet altijd duidelijk, zeker niet wanneer sommige media en politieke partijen graag het tegenovergestelde beweren. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat het onveiligheidsgevoel disproportioneel hoog is vergeleken met criminaliteitscijfers. Dit wordt ook veelvoudig herhaald door verschillende artikelen zoals in het NRC-handelsblad (Jensma, 2015 & Vennink, 2014). Een ander voorbeeld van een disproportioneel hoog onveiligheidsgevoel is de kans op een woninginbraak. In 1995 werd de kans om slachtoffer te worden van een woninginbraak op 10% geschat, terwijl de kans slechts 3,5% was. In 2015 werd de kans om slachtoffer van een woninginbraak te worden op 7% geschat, een daling van 3%. Terwijl de daadwerkelijk kans om slachtoffer te worden ruim was gehalveerd (Eysink Smeets & Vollaard, 2015).

Zoals eerder werd gesteld is het onveiligheidsgevoel disproportioneel groot vergeleken met de daadwerkelijke kans om slachtoffer van een woninginbraak te worden. Ondanks dit, is er wel een daling in onveiligheidsgevoel te zien. Het onveiligheidsgevoel staat waarschijnlijk niet volledig los van een verminderde kans om slachtoffer te worden. Zoals in het voorbeeld te lezen is, gaan minder misdaden vaak samen met een lager

onveiligheidsgevoel, dit loopt echter niet volledig parallel. Er zijn namelijk meerdere factoren die hier invloed op hebben, bijvoorbeeld de zichtbaarheid van veiligheidsmaatregelen. Wanneer dit gelijk is aan daadwerkelijke criminaliteit, dan kan dit onveiligheidsgevoelens verminderen. Wanneer dit niet het geval is kan dit echter voor een verhoging van onveiligheidsgevoelens zorgen (Eysink Smeets & Vollaard, 2015). Een te hoge zichtbaarheid van veiligheidsmaatregelen kan de boodschap overbrengen dat deze maatregelen allemaal nodig zijn, terwijl dit niet altijd het geval hoeft te zijn. Het onveiligheidsgevoel verminderen is dan ook een delicate kwestie voor politieke partijen.

Wanneer de politiek maatregelen neemt aan de hand van onveiligheidsgevoel kan dit ervoor zorgen dat er overmatige veiligheidsmaatregelen worden genomen, het tegenovergestelde is mogelijk wanneer maatregelen worden genomen aan de hand van objectieve misdaadcijfers.

Het is om deze reden interessant om te kijken naar de aandacht die politiek voor criminaliteit en veiligheid heeft. Geven politieke partijen meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid wanneer het onveiligheidsgevoel hoger is, of geven politieke partijen hier juist meer aandacht aan wanneer de misdaadcijfers hoog zijn. Er wordt verwacht dat de politieke partijen sterker reageren op een hoog onveiligheidsgevoel dan hoge misdaadcijfers. Dit wordt verwacht omdat politieke partijen tijdens hun verkiezing een hoofddoel hebben en dat is stemmen winnen. Wanneer het onveiligheidsgevoel hoog is zal dit onderwerp waarschijnlijk belangrijker worden geacht door kiezers, waardoor politieke partijen hier eerder aandacht aan besteden. In dit onderzoek zal worden gekeken of er een trend is, die laat zien dat politieke partijen meer aandacht geven aan criminaliteit als het onveiligheidsgevoel hoog is of als er meer misdaden worden gepleegd. Hier komen de volgende hypothesen uit:

- Politieke partijen geven meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid als het onveiligheidsgevoel van burgers hoog is.
- Politieke partijen geven meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid als er meer misdaad wordt gepleegd.

Ideologie

Ook zal worden gekeken of er een verband is tussen linkse of rechtse politieke partijen en criminaliteit en veiligheid in een verkiezingsprogramma. Het verschil tussen links en rechts is echter erg gecompliceerd in de laatste paar decennia. 30 jaar geleden was het verschil tussen links en rechts duidelijker. Links wil meer economische gelijkheid en een grotere rol voor de overheid hierin, terwijl rechts juist een kleinere overheid wil en minder restricties op de economie (Lipset & Rokkan, 1967). Tegenwoordig is dit economische aspect geen beslissende factor in het verschil tussen links en rechts (De Vries, Hakhverdian & Lancee, 2013). De opkomst van groene partijen en anti-immigratiepartijen heeft voor de intrede van twee belangrijke nieuwe politieke onderwerpen gezorgd. Deze nieuwe onderwerpen zijn door hun populariteit en uithoudingsvermogen geïntegreerd in de links/rechts politiek. Er is geprobeerd om deze onderwerpen mee te nemen in het bestaande ideologisch profiel van de partij, om ideologisch constant te blijven en het risico op stemverlies te minimaliseren. Dit proces wordt *Issue bundeling* genoemd (De Vries, Hakhverdian & Lancee, 2013).

Kiezers nemen vaak informatie over van politieke partijen, hierdoor hebben veel rechtse kiezers hun mening over deze onderwerpen overgenomen van rechtse partijen, hetzelfde geldt voor Linkse partijen. De links/rechts dimensies zijn deels geherdefinieerd aan de hand van nieuwe hedendaagse problematiek, deze nieuwe onderwerpen liggen voornamelijk op cultureel gebied (De Vries, Hakhverdian & Lancee, 2013). Wanneer wordt gesproken over immigratie en klimaat, is rechts over het algemeen anti-immigratie en tegen ingrijpende klimaatwetgeving, terwijl Links juist pro-immigratie is en verregaande wetten wil om klimaatverandering tegen te gaan. In dit onderzoek wordt de Chapel Hill Expert Survey gebruikt om linkse en rechtse partijen te identificeren, om zo objectief mogelijk de ideologie van politieke partijen weer te geven.

Naar de relatie tussen de ideologie van een partij en de hoeveelheid aandacht die aan criminaliteit en veiligheid wordt besteed is weinig onderzoek gedaan. Toch is het eerste instinct van veel mensen dat rechts meer aandacht besteed aan criminaliteit en veiligheid. De Vries, Hakhverdian en Lancee (2013) Laten zien dat het verschil tussen links en rechts nu meer cultureel is dan economisch. Rechtse partijen profileren zich vaak als de anti-immigratie partij en leggen hierbij ook snel een link naar misdaadcijfers (Mudde, 2007). Ook profileert rechts zich vaak als een beschermer van wetten en autoriteit (Mudde, 2007).

Hierdoor wordt snel de link gelegd dat rechtse partijen ook meer aandacht besteden aan misdaad in hun partijprogramma. In de Verenigde Staten hebben de Republikeinen *issue ownership* over criminaliteit en veiligheid. Doordat politiek rechts vaak met de Republikeinen uit de VS geassocieerd worden, wordt ook het *issue ownership* deels geassocieerd met politiek rechts (Damstra, 2020). Aan de hand van deze argumenten zal in dit onderzoek de volgende hypothese worden getoetst:

- Rechtse partijen besteden meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid dan linkse partijen

Werkloosheid

Tot slot wordt gekeken naar werkloosheid. Uit een onderzoek van Otjes en Green-Pederson (2019) blijkt dat linkse partijen meer aandacht besteden aan werkloosheid dan rechtse partijen. Dit komt doordat linkse partijen *issue ownership* hebben over dit onderwerp. Ook laat het onderzoek van Otjes en Green-Pederson (2019) zien dat landen met sterke vakbonden eerder aandacht besteden aan werkloosheidsproblemen dan landen zonder sterke vakbonden. Al daalt het aantal leden van de Nederlandse vakbonden momenteel, de vakbonden zijn nog steeds sterk verankerd in de maatschappij. Hoge werkloosheid zorgt voor meer druk vanuit de vakbonden op de politiek, waardoor er meer aandacht aan werkloosheid besteed wordt. Dit zorgt er vervolgens voor dat er minder aandacht aan andere onderwerpen besteed wordt. Er is namelijk gelimiteerde aandacht die politieke partijen kunnen besteden aan politieke thema's (Green-Pedersen, 2019). Om deze reden wordt verwacht dat bij hoge werkloosheid, politieke partijen minder aandacht besteden aan criminaliteit en veiligheid.

Hier komt de volgende hypothese uit:

- Een hoge werkloosheid zorgt ervoor dat politieke partijen minder aandacht besteden aan criminaliteit en veiligheid

Methode

In dit onderzoek worden in totaal zeven verschillende variabelen gebruikt. Deze variabelen zijn *Politieke partijen*, *Jaar*, *Criminaliteit en veiligheid*, *Onveiligheidsgevoel*, *Misdaad*, *Ideologie en Werkloosheid*.

De data van de variabelen *Politieke partijen*, *jaar* en *Criminaliteit en veiligheid* komen allemaal uit dezelfde dataset, die door dr. S.P. Otjes werd aangeleverd. Deze dataset laat zien hoeveel een politieke partij het over bepaalde onderwerpen had in haar verkiezingsprogramma. Voor deze dataset worden enkel de verkiezingsprogramma's gebruikt van partijen die in de Tweede Kamer kwamen. Uit deze dataset is alleen het onderwerp *Criminaliteit en veiligheid* gebruikt. Deze dataset is sinds 1982 tot heden bijgehouden. De dataset heeft in totaal 22 verschillende variabelen. Hiervan zijn drie variabelen gebruikt. De eerste variabele geeft aan van welke politieke partij het verkiezingsprogramma is en de tweede geeft aan uit welk jaar het verkiezingsprogramma komt. Om beide variabelen te kunnen gebruiken in een lineaire regressie zijn ze gehercodeerd tot dummy-variabelen.

De derde variabele die in dit onderzoek wordt gebruikt laat zien welk percentage van het verkiezingsprogramma over justitie, criminaliteit en rechtspraak gaat. De variabelen die niet gebruikt worden zijn voor duidelijkheid uit de dataset verwijderd.

De variabelen *Onveiligheidsgevoel*, *Werkloosheid* en *Misdaad* zijn aan de hand van cijfers uit het CBS gecodeerd. Zowel *Onveiligheidsgevoel* als *Werkloosheid* worden opgemaakt uit meerdere datasets. Beide variabelen zijn gecodeerd aan de hand van 2 datasets.

De variabele *Onveiligheidsgevoel* geeft aan hoeveel procent van de bevolking van 15 jaar of ouder bevestigend antwoord heeft gegeven op de vraag: 'Voelt u zich wel eens onveilig?'. Deze data begint echter pas vanaf het jaar 1999. Hierdoor zijn alle verkiezingsprogramma's van voor 1999 uit de dataset gehaald, deze data kan immers niet vergeleken worden met de variabele *Onveiligheidsgevoel*. Ook missen de data van de jaren 2010 en 2011. Om dit op te vullen is een andere dataset van het CBS gebruikt die van 2008 tot 2012 loopt. De antwoord-mogelijkheden zijn hetzelfde echter de vraagstelling is net anders. In het onderzoek van 2008 tot 2012 is de volgende vraagstelling gebruikt: 'Hoe vaak voelt u zich onveilig'. In dit onderzoek is onveiligheid gedefinieerd als een bevestiging dat de respondent zich wel eens onveilig voelt, er is geen rekening gehouden met de frequentie hiervan.

De variabele *Werkloosheid* laat zien hoeveel procent van de beroepsbevolking gemiddeld werkloos is in een jaar. Deze data zijn niet gecorrigeerd voor het seizoen en zijn direct overgenomen van het CBS.

Ook voor de variabele *Misdaad* wordt het CBS gebruikt. *Misdaad* geeft het aantal geregistreerde misdaden per 1000 inwoners aan. Voor dit onderzoek wordt de definitie van het CBS gebruikt voor een misdaad: "Misdrijven die door de politie zijn vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal". De variabele heeft het label: *Misdaad per 1000*.

Tot slot is de variabele *Ideologie* tot stand gekomen door gebruik te maken van de Chapel Hill Expert Survey. Dit is een vragenlijst over de nationale politieke partijen in Europa die naar politieke wetenschappers wordt gestuurd. Aan de hand van hun antwoorden worden deze politieke partijen ingedeeld in een ideologie schaal die loopt van 1 tot 10 waar 1 extreem links is en 10 extreem rechts. Dit onderzoek wordt ongeveer elke 4 jaar gehouden. Er is gekozen voor de Chapel Hill Expert Survey omdat dit het volledige en genuanceerde beeld geeft over de ideologie van Nederlandse politieke partijen. Jammer genoeg zijn niet elk jaar alle partijen meegenomen in de Chapel Hill Expert Survey, hierdoor hebben sommige politieke partijen meerdere jaren dezelfde score in dit onderzoek over verkiezingsprogramma's.

Uiteindelijk zijn er 62 verkiezingsprogramma's in dit onderzoek meegenomen, verdeeld over 6 verkiezingsjaren en 15 politieke partijen.

Nadat de variabelen zijn gehercodeerd is een lineaire regressieanalyse geschat. Deze analyse is uiteindelijk in twee stappen uitgevoerd. In het eerste model wordt de afhankelijke variabele *Criminaliteit en veiligheid* toegevoegd plus de onafhankelijke variabelen, *Ideologie*, *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel*. Op deze manier kan gekeken worden naar de effecten van de onafhankelijke variabelen wanneer *Jaar* en *Politieke partijen* niet worden meegenomen. Vervolgens worden de dummy-variabelen van *Politieke partijen* toegevoegd. Er is geprobeerd een derde model waar ook de dummy-variabelen van *Jaar* zijn toegevoegd, door een te hoge multicollineariteit was dit echter niet mogelijk.

Aan de hand van deze modellen wordt antwoord gegeven op de hypothesen uit het theoretisch kader.

Resultaten

Voordat de analyse is uitgevoerd zijn de descriptieve statistieken bekeken. Deze statistieken zijn te zien in *Tabel 1* en *2*. De variabelen van tabel 1 zijn per jaar gemeten, hierdoor staan er in de tabel geen standaarddeviaties bij. In tabel 2 staan Criminaliteit en veiligheid en Ideologie, deze variabelen zijn namelijk per politieke partij gemeten en niet per jaar. Bij criminaliteit en veiligheid valt het op dat in het jaar 2003 een grote sprong is gemaakt in de hoeveelheid die politieke partijen over criminaliteit schreven. Uit tabel 1 blijkt dat ook het werkloosheidspercentage in dat jaar erg omhoog is gegaan. Dit werkloosheidspercentage blijft hoog in de jaren die erop volgden terwijl er minder aandacht voor criminaliteit en veiligheid is. Er is een mogelijkheid dat deze sprong in het jaar 2003 los staat van het onveiligheidsgevoel, misdaadcijfers en werkloosheid. Tot slot laat tabel 1 zien dat er weinig variatie is tussen jaartallen. Doordat er weinig verschil is tussen jaartallen kan dit ervoor zorgen dat er multicollineariteit ontstaat.

De N geeft het aantal politieke partijen aan die in de Tweede Kamer kwamen na de verkiezing. Dit aantal schommelde weinig. Opvallend is hier dat het jaar waarin het meest geschreven werd over criminaliteit en veiligheid de minste politieke partijen de Tweede Kamer in gingen. Ideologie lijkt stabiel tussen de 5.1 en de 5.5 te liggen, dit wil zeggen dat alle politieke partijen in de Tweede Kamer samen gemiddeld net rechts van het centrum liggen. Dit is constant door de jaren heen. Zowel Criminaliteit/Veiligheid alsook Ideologie hebben erg grote standaarddeviaties. Dit laat zien dat er veel verschil is tussen de politieke partijen in zowel ideologie als hoeveel ze schrijven over criminaliteit en veiligheid.

Tabel 1: Descriptieve statistiek: Onveiligheidsgevoel, Misdaad en Werkloosheid

	Onveiligheids gevoel	Misdaad Per 10000	Werkloosheids Percentage	N
Jaar 2002	25.40	93.00	3.90	10
Jaar 2003	23.70	91.00	4.80	8
Jaar 2006	23.70	80.00	5.00	10
Jaar 2010	26.30	72.00	5.00	10
Jaar 2012	36.60	69.00	5.80	11
Jaar 2017	34.10	49.00	4.90	13

N is het aantal politieke partijen die in de 2^e kamer kwamen dat verkiezingsjaar.

Tabel 2: Descriptieve statistiek: Criminaliteit/Veiligheid en Ideologie

	Criminaliteit/ Veiligheid		Ideologie		N
	Mean	S.D	Mean	S.D	
Jaar 2002	.073	.022	5.428	2.283	10
Jaar 2003	.102	.049	5.16	2.377	8
Jaar 2006	.083	.032	5.149	2.450	10
Jaar 2010	.062	.026	5.198	2.399	10
Jaar 2012	.061	.028	5.287	2.612	11
Jaar 2017	.078	.034	5.4308	2.649	13
Gemiddeld	.076		5.287		

S.D is Standaard Deviatie; N is het aantal politieke partijen die in de 2^e kamer kwamen dat verkiezingsjaar.

Modevaluatie

Eerst wordt de kwaliteit van het model besproken. Dit wordt gedaan in twee stappen. Eerst wordt gekeken naar de verklaarde variantie en vervolgens wordt gekeken naar mogelijke multicollineariteit in het model.

Als eerste stap wordt gekeken naar de verklaarde variantie. Dit wordt gedaan doormiddel van *Adjusted R squared* in tabel 3. In het eerste model zijn geen dummy-variabelen toegevoegd. Hieruit blijkt dat 12.5% van de variatie in *Criminaliteit en veiligheid* wordt verklaard ($R^2_{adj} = .125$; $F(4,57)=3.184$; $p=.02$). In model 2 worden de dummy-variabelen van de politieke partijen toegevoegd. Nadat deze variabelen zijn toegevoegd wordt 22.2% van de variatie verklaard. Dit is een stijging van bijna 10% ($R^2_{adj} = .222$; $F Change(14,43)=1.509$; $p=.149$). De verandering in verklaarde variantie is echter niet significant. Toch lijkt dit model sterker omdat 9.7% meer variatie wordt verklaard.

Vervolgens is gekeken naar *multicollineariteit* om hier op te controleren is gekeken naar de VIF (*Variance Inflation Factor*) waarde. Deze waardes zijn te zien in bijlage 2. Nadat deze waarden nader werden bekeken bleek al gauw dat de dummy-variabelen van *Jaar* veel last hadden van *multicollineariteit*. Alleen de jaartallen 2003 en 2010 bleken hier geen last van te hebben. De overige dummy-variabelen werden volledig verklaard door andere variabelen in het model. Doordat een te hoge VIF waarde kan zorgen voor onbetrouwbare uitkomsten is besloten om de dummy-variabelen van *Jaar* niet toe te voegen aan het model. Deze hoge VIF-waarden zijn ook te verklaren doordat de variabelen *Onveiligheidsgevoelens*, *Werkloosheid* en *Misdaad* allemaal per jaar gemeten zijn. Dit heeft als gevolg dat de variatie van veel jaartallen perfect voorspelt worden door de overige variabelen die in de analyse zitten.

Ook bij *Ideologie* is er sprake van multicollineariteit. *Ideologie* wordt bijna volledig voorspelt wanneer politieke partijen worden toegevoegd aan de analyse. Dit komt doordat *Ideologie* per politieke partij is gemeten. *Ideologie* wordt niet volledig voorspelt door politieke partijen omdat de *Ideologie* van partijen tussen de jaren door verschilt. Deze verschillen worden door *Ideologie* verklaart. In bijlage 2 wordt hier verder op in gegaan.

Hypothese toetsing

Nadat gekeken is naar de verklaarde variantie en multicollineariteit kan gekeken worden naar het uiteindelijke model. De formule van model 2 is als volgt:

$$\text{Criminaliteit en veiligheid} = 0.54 - .002 \text{ Onveiligheidsgevoel} + .000 \text{ Misdad} + .003 \text{ Werklozen} + .013 \text{ Ideologie} + \text{Politieke partij}$$

De data is geanalyseerd door middel van een lineaire regressie analyse met fixed effects. Er is gebruik gemaakt van een lineaire regressie met fixed effects om het effect van politieke partijen mee te kunnen nemen in de analyse. De resultaten van deze analyse zijn te zien in tabel 3. Wat opvalt in deze analyse is het feit dat de invloed van de onafhankelijke variabelen erg klein is op de afhankelijke variabele Criminaliteit en veiligheid. In model 1 is enkel *Ideologie* significant met een zwakke positieve helling ($b=.005$; $p=.002^*$). Wanneer politieke partijen worden toegevoegd in model 2 stijgt de helling van *Ideologie* maar is de variabele niet meer significant ($b=.013$; $p=.306$). Dat *Ideologie* niet meer significant is, komt doordat politieke partijen een groot deel van *Ideologie* verklaren. Dit is eerder al besproken dus hier zal verder niet op in worden gegaan.

Voor de variabelen *Werkloosheid* ($b=.003$; $p=.726$), *Misdad* ($b=.000$; $p=.316$) en *Onveiligheidsgevoel* ($b=-.002$; $p=.128$) is geen interessant verschil te zien tussen model 1 en model 2. De variabelen zijn nog steeds niet significant, ook blijven de hellingen zwak, misdad heeft in zowel model 1 als model 2 geen helling. Het meest opvallende aan model 2 is het verschil tussen het intercept. Het intercept van model 1 ($b=.107$; $p=.114$) is twee keer zo groot als die van model 2 ($b=.054$; $p=.539$) dit is te verklaren doordat politieke partijen onderling veel verschillen in hoeveel over *Criminaliteit en veiligheid* geschreven wordt.

Er zijn vier hypothesen opgesteld aan de hand van de literatuur.

De eerste hypothese is *politieke partijen geven meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid als het onveiligheidsgevoel van burgers hoog is*. Er is geen significant verband tussen *Onveiligheidsgevoel* en *Criminaliteit en veiligheid* ($b=-.002$; $p=.128$). Naast het feit dat er geen significant verband is gevonden is de helling ook zwak negatief. De hypothese had verwacht dat dit verband positief zou zijn. Aan de hand van de analyse in tabel 3 kan deze hypothese dus verworpen worden.

De tweede hypothese is *politieke partijen geven meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid als er meer misdad wordt gepleegd*. Ook voor deze hypothese is onvoldoende

bewijs gevonden. *Misdaad* ($b=.000$; $p=.316$) heeft geen significant effect op de hoeveelheid Criminaliteit en veiligheid in een verkiezingsprogramma. Ook is er geen helling gevonden, er lijkt dus geen verband te zijn tussen het aantal misdaden die gepleegd worden en hoeveel aandacht politieke partijen besteden aan Criminaliteit en veiligheid. Deze hypothese kan ook verworpen worden.

De derde hypothese, *rechtse partijen besteden meer aandacht aan criminaliteit en veiligheid dan linkse partijen*, lijkt volgens model 1 wel te kloppen. *Ideologie* ($b=.005$; $p=.002^*$) heeft een significante relatie met de hoeveelheid aandacht die politieke partijen aan criminaliteit en veiligheid besteden. De helling is ook zwak positief, dit wil zeggen dat rechtse partijen meer aandacht besteden aan criminaliteit en veiligheid dan linkse partijen. Ook in model 2 heeft *Ideologie* ($b=.013$; $p=.306$) een zwak positieve helling, alleen is deze helling niet significant. Er is gekozen om de helling van model 1 te gebruiken voor deze hypothese. Er is hiervoor gekozen omdat politieke partijen maar op twee fronten van elkaar verschillen in deze analyse, de hoeveelheid die ze over criminaliteit en veiligheid schrijven en hun ideologie. Dit zorgt ervoor dat het model 2 geen accuraat beeld geeft van het effect wat *Ideologie* heeft op criminaliteit en veiligheid. Het toevoegen van politieke partijen in model 2 heeft er namelijk voor gezorgd dat ideologie twee keer mee wordt genomen in het model, een keer als losse variabele en een keer per politieke partij. Wanneer naar model 1 wordt gekeken is een zwakke positieve helling te zien die significant is. Hierdoor wordt de vierde hypothese verworpen.

Ten slotte is de vierde hypothese, *een hoge werkloosheid zorgt ervoor dat politieke partijen minder aandacht besteden aan criminaliteit en veiligheid*. Ook hier is onvoldoende bewijs gevonden om deze hypothese te ondersteunen. De relatie tussen Werkloosheid ($b=.003$; $p=.726$) en de afhankelijke variabele is niet significant. Het Werkloosheidsniveau lijkt geen invloed te hebben op de hoeveelheid die over Criminaliteit en veiligheid geschreven wordt, deze hypothese kan ook verworpen worden.

Er is eerder ook een multilevel analyse op dezelfde data gedaan. De conclusies die uit deze analyse en de lineaire regressie zijn getrokken zijn hetzelfde en er is geen wezenlijk verschil te vinden tussen de significantie van hellingen, de richting die hellingen op staan of de uitkomst voor hypothesen. Deze analyse wordt in bijlage 1 verder besproken. Tot slot is er nog een analyse gemaakt met alleen de variabelen *Jaar* en *Politieke partijen*, deze analyse wordt behandeld in bijlage 3.

Tabel 3: Resultaten van Lineaire regressie analyse met Criminaliteit en Veiligheid als afhankelijke variabele, Ideologie, Onveiligheidsgevoel, Misdaad en Werkloosheid als onafhankelijke variabelen en Politieke partijen als dummy-variabelen

	Model 1		Model 2	
	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>
Intercept	.107	.066	.054	.066
Ideologie	.005*	.002	.013	.012
Onveiligheidsgevoel	-.002	.001	-.002	.001
Misdaad	.000	.000	.000	.000
Werkloosheid	.000	.009	.003	.009
VVD	-	-	.010	.039
SP	-	-	.078	.052
SGP	-	-	.011	.044
PVV	-	-	.018	.053
PvdD	-	-	-.01	.037
PvdA	-	-	.029	.030
LPF	-	-	.001	.050
LN	-	-	.069	.038
GL	-	-	.054	.042
FvD	-	-	-.043	.066
Denk	-	-	.027	.038
D66	-	-	.028	.025
CU	-	-	.020	.026
CDA	-	-	.002	.029
<i>R² Adjusted</i>	.125		.222	
<i>F Change</i>	3.184		1.509	
<i>N</i>	62		62	

*Bij significantie niveau van 0.05 of lager

Verkiezingsjaren

Ondanks het feit dat verkiezingsjaren niet meegenomen zijn in de analyse is het wel interessant om hier naar te kijken. Uit model 1 in tabel 3 blijkt dat alleen de ideologie van een politieke partij invloed heeft op de aandacht die politieke partijen besteden aan criminaliteit en veiligheid. Toch voorspelt dit maar een klein deel van deze variatie. Dit betekent dat er andere factoren zijn die hier invloed op hebben. Wanneer naar verkiezingsjaren wordt gekeken vallen voornamelijk twee dingen op. Ten eerste is er vooral variatie te zien tussen partijen en niet tussen verkiezingsjaren. Ten tweede valt op dat in het jaar 2003 aanzienlijk meer aandacht is besteed aan *Criminaliteit en veiligheid* dan in het voorgaande jaar en in de jaren daar op volgend.

Het eerste punt slaat weer terug op hoe de data is gemeten. De aandacht die politieke partijen aan criminaliteit en veiligheid besteden is per partij gemeten. Verder blijkt uit tabel 3 dat, los van het jaar 2003, er per jaar weinig verschil is in hoeveel politieke partijen over criminaliteit en veiligheid schrijven. Zelfs wanneer eerdere verkiezingsjaren erbij gehaald worden, is sinds het jaar 1986 nooit minder dan 6% en meer dan 8.3% van het verkiezingsprogramma over criminaliteit en veiligheid gegaan. De uitzondering hierop is het jaar 2003.

Om te kijken wat 2003 bijzonder maakt kan gekeken worden naar tabel 5. Tabel 5 laat zien dat in 2003 het verkiezingsprogramma van D66 en de ChristenUnie ruim 15% over criminaliteit en veiligheid ging. Dit is het meeste wat partijen tussen 2002 en 2017 over criminaliteit en veiligheid hebben geschreven. Deze beide partijen hadden voor en na de verkiezing van 2003 nooit meer dan 7,5% van hun verkiezingsprogramma over criminaliteit en veiligheid geschreven.

In tabel 5 is ook het jaar 2002 te zien, dit is belangrijk omdat dit meer inzicht kan geven in wat 2003 zo bijzonder maakt. In 2002 kwamen twee uitdagerpartijen nieuw in de Tweede Kamer, de LPF en Leefbaar Nederland. De LPF en Leefbaar Nederland wisten tijdens hun eerste Tweede Kamerverkiezingen respectievelijk 26 en 2 zetels te bemachtigen (PDC, z.d.). Beide partijen hadden een rechtse ideologie en besteedde ruim de meeste aandacht aan criminaliteit en veiligheid van alle partijen in 2002 te zien in tabel 5. Uitdagerpartijen zijn vaak een belangrijke reden dat nieuwe onderwerpen gepolitiseerd worden (Green-Pedersen, 2019; De Vries, Hakhverdian & Lancee, 2013). Een recent voorbeeld zijn de rechts-

populistische en de groene partijen die respectievelijk immigratie en het klimaat hebben gepolitiseerd (De Vries, Hakhverdian & Lancee, 2013). Wanneer nieuwe partijen succes hebben met deze nieuwe onderwerpen heeft dit vaak als effect dat bestaande partijen deze nieuwe onderwerpen ook meenemen in hun programma.

De LPF en Leefbaar Nederland wisten zich als uitdagerpartijen goed te profileren en schreven relatief veel over criminaliteit en veiligheid in hun verkiezingsprogramma van 2002. Waarschijnlijk hebben bestaande partijen in de volgende verkiezing dit succes proberen te imiteren en zich zo sterk mogelijk proberen te profileren op het gebied van criminaliteit en veiligheid. Dit zou verklaren waarom er in 2003 aanzienlijk meer aandacht voor criminaliteit en veiligheid was dan eerdere verkiezingen en de verkiezingen daaropvolgend. Als dit klopt, wijst dit erop dat vooral het stemgedrag tijdens de vorige verkiezing invloed heeft op verkiezingsprogramma's in plaats van actuele punten in de samenleving. Opmerkelijk is het feit dat de twee grootste partijen in de verkiezing van 2003 het minst over criminaliteit en veiligheid hadden geschreven in hun verkiezingsprogramma, deze partijen waren het CDA en de PvdA.

Tabel 5: descriptieve statistiek verkiezingsjaar 2002 en 2003

Jaar 2002	Criminaliteit/ Veiligheid	Jaar 2003	Criminaliteit/ Veiligheid
CDA	.088	CDA	.017
CU	.072	CU	.156
D66	.063	D66	.155
GL	.045	GL	.128
LN	.112	LPF	.080
LPF	.102	PvdA	.068
PvdA	.054	SP	.082
SGP	.058	VVD	.133
SP	.073		
VVD	.058		

Conclusie

Aan de hand van de resultaten kan worden geconcludeerd dat de ideologie van politieke partijen een effect heeft op de aandacht die politieke partijen aan criminaliteit en veiligheid besteden. Misdaadcijfers, onveiligheidsgevoelens en werkloosheidscijfers lijken geen invloed te hebben op de aandacht die politieke partijen aan criminaliteit en veiligheid besteden. Wat voornamelijk opvalt, is het jaar 2003 waar het lijkt dat partijen het verkiezingssucces van de uitdagerpartijen LPF en Leefbaar Nederland proberen te imiteren.

Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat partijen een poging doen om *competence issue ownership* te krijgen over dit onderwerp. Zoals in de theorie werd besproken is het moeilijk om *associative issue ownership* over te nemen van een partij. Als partij is het makkelijker om het competentst te lijken in het oplossen van bepaalde problemen. Het is mogelijk dat veel politieke partijen in 2003 hebben geprobeerd om *competence issue ownership* te krijgen over criminaliteit en veiligheid, in de hoop stemmen te winnen. Dit lijkt uiteindelijk geen invloed op het stemgedrag te hebben gehad, maar dit kan wel een verklaring geven waarom in 2003 aanzienlijk meer over criminaliteit en veiligheid is geschreven in de verkiezingsprogramma's.

Uiteindelijk lijken de resultaten van dit onderzoek erop te wijzen dat naast eerder stemgedrag, de samenleving weinig invloed uitoefent op de verkiezingsprogramma's. Het is echter de vraag of de resultaten van dit onderzoek zo gegeneraliseerd kunnen worden. De data die gebruikt is in dit onderzoek heeft namelijk enkele problemen. Deze problemen worden hieronder verder uitgelicht.

Het eerste probleem ligt bij de data van Onveiligheidsgevoel. Omdat er geen langlopend onderzoek is naar het onveiligheidsgevoel van burgers in Nederland zijn twee datasets gebruikt in dit onderzoek. Ook loopt deze dataset pas vanaf het jaar 2000 waardoor verkiezingsjaren van voor 2000 niet gebruikt zijn in dit onderzoek. Het onderzoek is hierdoor aanzienlijk kleiner en minder betrouwbaar dan wanneer meer verkiezingsjaren waren meegenomen. Doordat er gebruik is gemaakt van twee verschillende datasets voor Onveiligheidsgevoel is niet zeker dat de verzameling van de data hetzelfde was. Opvallend is het feit dat Onveiligheidsgevoel tussen 2010 en 2012 met een percentage van 10 punten stijgt van 26.30 naar 36.60. Het is onduidelijk waar deze plotselinge stijging vandaan komt omdat de dataset die hier gebruikt wordt hetzelfde is als de dataset van het jaar 1999 tot 2008. Het is opmerkelijk dat dit percentage in 2017 bijna niet is veranderd terwijl het

onveiligheidsgevoel voor 2010 nooit boven de dertig was uitgekomen.

Ook de variabele Ideologie heeft problemen. Dit komt voornamelijk doordat niet alle politieke partijen zijn meegenomen in de Chapel Hill Expert Survey. Verder is deze vragenlijst niet jaarlijks afgenomen waardoor sommige verkiezingsjaren hetzelfde cijfer hebben gekregen op Ideologie. Dit alles zorgt ervoor dat ook Ideologie geen volledig betrouwbare variabele is. Dit betekent dat de enige hypothese die niet verworpen is nog steeds niet volledig betrouwbaar is. Ook wordt de variabele ideologie bijna volledig verklaart door het toevoegen van politieke partijen aan de analyse.

Ten slotte is het een probleem dat verkiezingsjaren niet meegenomen konden worden in de analyse. Het programma wat gebruikt werd voor de analyse laat geen variabelen toe die volledig verklaard worden door variabelen die al in de analyse zitten. Doordat verkiezingsjaren niet zijn meegenomen in de analyse is geen rekening gehouden met het feit dat dezelfde soort politieke partijen meerdere keren terugkomen in de analyse. Hierdoor is in de analyse bijvoorbeeld niet meegenomen dat het CDA van 2002 anders is dan het CDA van bijvoorbeeld 2017.

Hoewel de data niet volledig betrouwbaar lijkt te zijn, komt er wel een sterk beeld naar voren dat actuele gebeurtenissen in de samenleving amper tot geen invloed hebben op verkiezingsprogramma's van landelijke politieke partijen. De nadruk wordt hier gelegd op landelijk. Het is goed mogelijk dat dit op regionaal niveau anders ligt en dat regionale partijen meer letten op de actualiteit. Dit onderzoek ging over landelijke verkiezingen en hier lijkt naar voren te komen dat landelijke politieke partijen amper aandacht besteden aan actuele gevoelens en gebeurtenissen in de maatschappij.

Vervolgonderzoek

Er zijn veel interessante vervolgonderzoeken mogelijk. Het zou erg interessant kunnen zijn om te kijken wat de rol is van succesvolle uitdagerpartijen op de eerst volgende verkiezing. Er kan gekeken worden of de verkiezingsprogramma's van partijen zoals de PVV, FvD of recentelijk Volt invloed hebben op de 2^e verkiezing waar zij aan mee doen. Met zo'n onderzoek kan gekeken worden wat de impact is van succesvolle uitdagerpartijen op toekomstige verkiezingen. Blijven de onderwerpen die worden gepolitiseerd door uitdagerpartijen langdurig in de politiek of zijn er ook veel onderwerpen die slechts een of twee verkiezingen mee gaan voordat deze vergeten worden.

Een ander mogelijk vervolgonderzoek kan gaan over de aandacht die politieke partijen besteden aan actuele gevoelens of gebeurtenissen. Dit onderzoek lijkt erop te wijzen dat dit niet het geval is. Vervolgonderzoeken kunnen uitwijzen of deze uitkomst een uitzondering is, of dat politieke partijen daadwerkelijk amper aandacht besteden aan actuele gebeurtenissen of gevoelens van de maatschappij. Zo zou een vervolgonderzoek over de invloed van Covid-19 op het percentage over gezondheidszorg in verkiezingsprogramma's erg interessant kunnen zijn. Er wordt wel afgeraden om onveiligheidsgevoelens te gebruiken in een vervolgonderzoek. Doordat er geen langdurig onderzoek naar is gedaan, is Onveiligheidsgevoel niet volledig betrouwbaar en is het moeilijk om hier sterke conclusies aan te verbinden.

Dit onderzoek lijkt erop te wijzen dat misdaadcijfers en onveiligheidsgevoelens geen invloed hebben op de hoeveelheid aandacht die politieke partijen besteden aan criminaliteit en veiligheid. Door problemen met de verzamelde data kunnen echter geen definitieve conclusies getrokken worden aan de hand van dit onderzoek. Wel laat dit onderzoek zien dat er voldoende ruimte is voor meer diepgaand onderzoek naar verkiezingsprogramma's en hoe deze tot stand komen.

Literatuur:

- Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2010). The Lega Nord back in government. *West European Politics*, 33(6), 1318–1340. <https://doi.org/10.1080/01402382.2010.508911>
- CBS. (2021, 21 oktober). *Arbeidsdeelname en werkloosheid per maand* [Dataset]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80590ned/table>
- CBS. (2021a, januari 3). *Geregistreeerde criminaliteit; tijdreeks vanaf 1948* [Dataset]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83723NED/table?ts=1617030768479>
- CBS. (2018, 12 juni). *Sociale Monitor, welvaart en welzijn in de Nederlandse samenleving, 1999-2018* [Dataset]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81573NED/table?ts=1620746139587>
- CBS. (2012, 11 mei). *Onveiligheidsbeleving; politieregio (IVM): 2008–2011* [Dataset]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/72012ned/table?ts=1620766457938>
- CBS. (2003, 17 januari). *Werkloosheid in 2002 gestegen* [Persbericht]. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2003/03/werkloosheid-in-2002-gestegen>
- CBS, & de Jong, J. (2018, mei). *Het mysterie van de verdwenen criminaliteit*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Chesdata. (z.d.). *Chapel Hill expert survey*. Geraadpleegd op 11 december 2021, van <https://www.chesdata.eu/>
- Damstra, A. (2020, 10 juni). *De media als spelverdeler: over partijen, issues en eigenaarschap*. Wiardi Beckman Stichting. <https://www.wbs.nl/publicaties/de-media-als-spelverdeler-over-partijen-issues-en-eigenaarschap>
- De Vries, C. E., & Hobolt, S. B. (2012). When dimensions collide: The electoral success of issue entrepreneurs. *European Union Politics*, 13(2), 246–268. <https://doi.org/10.1177/1465116511434788>

- De Vries, C. E., & Marks, G. (2012). The struggle over dimensionality: A note on theory and empirics. *European Union Politics*, 13(2), 185–193.
<https://doi.org/10.1177/1465116511435712>
- De Vries, C. E., Hakhverdian, A., & Lancee, B. (2013). The dynamics of voters' left/right identification: The role of economic and cultural attitudes. *Political Science Research and Methods*, 1(2), 223–238.
- Dustmann, C., & Fasani, F. (2015). The Effect of Local Area Crime on Mental Health. *The Economic Journal*, 126(593), 978–1017. <https://doi.org/10.1111/eoj.12205>
- van Erp, J.G, van der Geest, V, Huisman, W, & Verbruggen, J. (2011). Criminaliteit en Werk, een veelzijdig verband. *Tijdschrift voor Criminologie*, 53(2), 71–85. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1765/23724>
- Eysink Smeets, M. (2018). Waarom het onderzoek naar veiligheidsbeleving een nieuwe impuls nodig heeft. *Justitiële verkenningen*, 44(6), 8–24.
<https://doi.org/10.5553/jv/016758502018044006001>
- Eysink Smeets, M., & Vollaard, B. (2015). Trends in perceptie van criminaliteit. *Tijdschrift voor Criminologie*, 57(2), 229–241. <https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2015057002004>
- Green-Pedersen, C., & Otjes, S. (2019). A hot topic? immigration on the agenda in western europe. *Party Politics*, 25(3), 424–434.
- Green-Pedersen, C. (2019). The reshaping of West European party politics: agenda -setting and party competition in comparative perspective (Ser. Comparative politics). *Oxford University Press*.
- Jensma, F. (2015, 21 maart). Journalisten komen moeilijk van misdaad los. *NRC Handelsblad*.
- Kleinnijenhuis, J., & Walter, A. S. (2014). News, Discussion, and Associative Issue Ownership. *The International Journal of Press/Politics*, 19(2), 226–245.
<https://doi.org/10.1177/1940161213520043>
- Lachat, R. (2014). Issue Ownership and the Vote: The Effects of Associative and Competence Ownership on Issue Voting. *Swiss Political Science Review*, 20(4), 727–740.
<https://doi.org/10.1111/spsr.12121>

- Lipset, S. M., & Rokkan, S. (1967). *Party Systems and Voter Alignments: Cross-national Perspectives*. Amsterdam University Press.
- Mudde, C. (2007). Populist radical right parties in Europe (p. 234). Cambridge: Cambridge University Press.
- Nixon, R. (1968, 8 augustus). "Law and Order" in Richard Nixon 1968 Presidential acceptance speech [Video]. C-span. <https://www.c-span.org/video/?c4612766/law-order-richard-nixon-1968-presidential-acceptance-speech>
- Otjes, S., & Green-Pedersen, C. (2019). When do political parties prioritize labour? issue attention between party competition and interest group power. *Party Politics*, (2019). <https://doi.org/10.1177/1354068819875605>
- PDC. (z.d.). *Tweede Kamerverkiezingen 2002*. Parlement.com. Geraadpleegd op 7 januari 2022, van https://www.parlement.com/id/vh8lnhrp8wsx/tweede_kamerverkiezingen_2002
- Schumacher, G. (2015). When does the left do the right thing? A study of party position change on welfare policies. *Party Politics*, 21(1), 68–79. <https://doi.org/10.1177/1354068812470505>
- Spoon, J.-J., Hobolt, S. B., & Vries, C. E. (2014). Going green: explaining issue competition on the environment. *European Journal of Political Research*, 53(2), 363–380. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12032>
- Van der Meer, T., van Elsas, E. E., Lubbe, R., & van der Brug, W. (2012), 'Kieskeurige kiezers', *Beleid en Maatschappij*, 39(2), 153-178.
- Vennink, T. (2014, 2 januari). Criminaliteit daalt, maar niemand die het wil horen, *NRC Handelsblad*.
- Vliegenthart, R., Walgrave, S., & Meppelink, C. (2011). Inter-party agenda-setting in the belgian parliament: the role of party characteristics and competition. *Political Studies*, 59(2), 368–388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2010.00867.x>
- Walgrave, S., & De Swert, K. (2007). Where does issue ownership come from? from the party or from the media? issue-party identifications in belgium, 1991-2005. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 12(1), 37–67. <https://doi.org/10.1177/1081180X06297572>

Walgrave, S., & Lefevere, J. (2017). Long-term associative issue ownership change: a panel study in Belgium. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 27(4), 484–502.

<https://doi.org/10.1080/17457289.2017.1285305>

Walgrave, S., Tresch, A., & Lefevere, J. (2015). The Conceptualisation and Measurement of Issue Ownership. *West European Politics*, 38(4), 778–796.

<https://doi.org/10.1080/01402382.2015.1039381>

Bijlage 1: Multilevel analyse

Voor de multilevelanalyse is gebruikt gemaakt van de Mixed models functie in SPSS. Hier konden *repeated* en *random intercepts* toegevoegd worden. Er is gebruik gemaakt van zowel *repeated* als *random intercepts*. Politieke partijen zijn als *random intercepts* toegevoegd en de jaartallen zijn als *repeated intercepts* toegevoegd. Er zijn uiteindelijk vier verschillende modellen geschat. Nadat het volledige model geschat was, bleek alleen ideologie een significant effect te hebben op Criminaliteit en veiligheid. Omdat dit erg opviel is het model nog 3 keer geschat telkens met een extra variabele, het eerste model wat geschat was had alleen Criminaliteit en veiligheid als afhankelijke variabele en Ideologie als onafhankelijke variabele, vervolgens werd Onveiligheidsgevoel toegevoegd en vervolgens werd nog Misdaad toegevoegd.

MIXED CrimiVeilig WITH Ideologie OnvGevoel Misdaad WerkloosPerc

/CRITERIA=DFMETHOD(SATTERTHWAITE) CIN(95) MXITER(100) MXSTEP(10) SCORING(1)

SINGULAR(0.00000000001) HCONVERGE(0, ABSOLUTE) LCONVERGE(0, ABSOLUTE)
PCONVERGE(0.000001, ABSOLUTE)

/FIXED=Ideologie OnvGevoel Misdaad WerkloosPerc | SSTYPE(3)

/METHOD=ML

/PRINT=G SOLUTION

/RANDOM=INTERCEPT | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(VC)

/REPEATED=Jaar | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(ID).

Estimates of Fixed Effects^a

Parameter	Estimate	Std. Error	df	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Intercept	,105506	,061024	51,559	1,729	,090	-,016972	,227985
Ideologie	,005468	,001887	12,217	2,898	,013	,001366	,009571
OnvGevoel	-,001718	,001179	49,448	-1,456	,152	-,004088	,000652
Misdaad	-,000185	,000362	51,644	-,511	,611	-,000912	,000542
WerkloosPerc	,000819	,008254	51,412	,099	,921	-,015749	,017388

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit.

Information Criteria^a

-2 Log Likelihood	-259,303
Akaike's Information Criterion (AIC)	-245,303
Hurvich and Tsai's Criterion (AICC)	-243,229
Bozdogan's Criterion (CAIC)	-223,413

Schwarz's Bayesian Criterion (BIC)	-230,413
------------------------------------	----------

The information criteria are displayed in smaller-is-better form.

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit.

MIXED CrimiVeilig WITH Ideologie

```

/CRITERIA=DFMETHOD(SATTERTHWAITE) CIN(95) MXITER(100) MXSTEP(10) SCORING(1)
SINGULAR(0.000000000001) HCONVERGE(0, ABSOLUTE) LCONVERGE(0, ABSOLUTE)
PCONVERGE(0.000001, ABSOLUTE)
/FIXED=Ideologie | SSTYPE(3)
/METHOD=ML
/PRINT=G SOLUTION
/RANDOM=INTERCEPT | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(VC)
/REPEATED=Jaar | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(ID).

```

Estimates of Fixed Effects^a

Parameter	Estimate	Std. Error	df	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Intercept	,046613	,011385	10,339	4,094	,002	,021359	,071867
Ideologie	,005385	,001938	11,797	2,778	,017	,001153	,009617

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit.

Information Criteria^a

-2 Log Likelihood	-255,955
Akaike's Information Criterion (AIC)	-247,955
Hurvich and Tsai's Criterion (AICC)	-247,253
Bozdogan's Criterion (CAIC)	-235,446
Schwarz's Bayesian Criterion (BIC)	-239,446

The information criteria are displayed in smaller-is-better form.

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit.

Ideologie heeft hier een grote invloed op het intercept wat ook opvalt is het feit dat de -2 Log likelihood bijna niet veranderd is vergeleken met de -2 Log likelihood van het volledige model.

MIXED CrimiVeilig WITH Ideologie OnvGevoel

```

/CRITERIA=DFMETHOD(SATTERTHWAITE) CIN(95) MXITER(100) MXSTEP(10) SCORING(1)
SINGULAR(0.000000000001) HCONVERGE(0, ABSOLUTE) LCONVERGE(0, ABSOLUTE)
PCONVERGE(0.000001, ABSOLUTE)
/FIXED=Ideologie OnvGevoel | SSTYPE(3)
/METHOD=ML
/PRINT=G SOLUTION
/RANDOM=INTERCEPT | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(VC)
/REPEATED=Jaar | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(ID).

```

In het model met zowel ideologie als onveiligheidsgevoel zijn beide variabelen significant. Het effect van onveiligheidsgevoel is hier dezelfde kant op als eerder, dit doet denken dat er een negatief verband is tussen de hoeveelheid aandacht die politieke partijen aan criminaliteit en veiligheid besteden en het onveiligheidsgevoel van burgers. Verder is de -2 Log Likelihood bijna net zo groot als die van het volledige model. Dit betekent dat zowel werkloosheid als misdaad cijfers een negatieve impact hebben op het model.

Estimates of Fixed Effects^a

Parameter	Estimate	Std. Error	df	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Intercept	,082859	,023119	59,468	3,584	<,001	,036605	,129113
Ideologie	,005447	,001870	12,367	2,913	,013	,001386	,009508
OnvGevoel	-,001262	,000710	53,155	-1,777	,081	-,002686	,000162

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit.

Information Criteria^a

-2 Log Likelihood	-259,033
Akaike's Information Criterion (AIC)	-249,033
Hurvich and Tsai's Criterion (AICC)	-247,961
Bozdogan's Criterion (CAIC)	-233,397
Schwarz's Bayesian Criterion (BIC)	-238,397

The information criteria are displayed in smaller-is-better form.

a. Dependent Variable: Justitie,
Rechtspraak, Criminaliteit.

MIXED CrimiVeilig WITH Ideologie OnvGevoel Misdaad

```
/CRITERIA=DFMETHOD(SATTERTHWAITE) CIN(95) MXITER(100) MXSTEP(10) SCORING(1)  
SINGULAR(0.000000000001) HCONVERGE(0, ABSOLUTE) LCONVERGE(0, ABSOLUTE)  
PCONVERGE(0.000001, ABSOLUTE)  
  
/FIXED=Ideologie OnvGevoel Misdaad | SSTYPE(3)  
  
/METHOD=ML  
  
/PRINT=G SOLUTION  
  
/RANDOM=INTERCEPT | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(VC)  
  
/REPEATED=Jaar | SUBJECT(PartijenAUTO) COVTYPE(ID).
```


Bijlage 2: Multicollineariteit

Er is ook gekeken naar multicollineariteit. Wanneer er bij een variabele sprake is van multicollineariteit dan hangen variabelen te veel met elkaar samen waardoor de uitkomst van een analyse niet meer betrouwbaar is. Om te controleren op multicollineariteit is gekeken naar de VIF waarde en de tolerantie van variabelen. De regel voor multicollineariteit is dat een VIF waarde lager dan 4 moet zijn om bruikbaar te zijn. Wanneer gekeken wordt naar tolerantie wil je juist dat deze rond de 1.000 ligt. Een tolerantie rond de 0.00 is te laag.

Uit de tabellen hieronder is te zien dat er veel sprake is van multicollineariteit in de data. Opvallend is dat de variabele *Ideologie* veel uit zichzelf lijkt te verklaren en weinig samenhangt met de andere onafhankelijke variabelen. Wanneer in model 2 en 3 de dummy-variabelen worden toegevoegd is ineens erg veel multicollineariteit te zien. Dit wil zeggen dat *Ideologie* veel samenhang heeft met Politieke partijen. Dit valt echter te verwachten omdat de variabele *ideologie* is gemeten per politieke partij. Het enige waar politieke partijen in verschillen zijn *Ideologie* en *criminaliteit en veiligheid*. Een groot deel wat *Ideologie* verklaarde wordt nu wordt verklaard door de toegevoegde politieke partijen.

Ook de dummy's van *Jaar* hebben te maken met veel multicollineariteit. Er is zelfs zoveel sprake van multicollineariteit in model 3 dat drie *Jaar* dummy-variabelen een tolerantie van 0.00 hebben. De variatie in deze variabelen wordt volledig verklaard door de andere variabelen. Hierdoor zijn deze variabelen uit de analyse gehaald door SPSS. De analyse kan hierdoor het beste gedaan worden zonder dat de dummy-variabelen van *Jaar* worden toegevoegd.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT CrimiVeilig

/METHOD=ENTER OnvGevoel Misdaad WerkloosPerc Ideologie

/METHOD=ENTER VVD SP SGP PVV PvdD PvdA LPF LN GL FvD Denk D66 CU CDA

/METHOD=ENTER J2003 J2006 J2010 J2012 J2017.

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,107	,066		1,607	,114		
	Onveiligheidsgevoel	-,002	,001	-,267	-1,326	,190	,354	2,823
	Misdaad per 1000	,000	,000	-,075	-,410	,683	,432	2,314
	Percentage werklozen	,000	,009	,007	,047	,963	,639	1,566
	Ideologie	,005	,002	,376	3,140	,003	,998	1,002
2	(Constant)	,054	,087		,620	,539		
	Onveiligheidsgevoel	-,002	,001	-,305	-1,551	,128	,330	3,030
	Misdaad per 1000	,000	,000	-,189	-1,014	,316	,366	2,732
	Percentage werklozen	,003	,009	,053	,353	,726	,572	1,749
	Ideologie	,013	,012	,913	1,037	,306	,016	60,841
	VVD	,010	,039	,091	,261	,795	,106	9,419
	SP	,078	,052	,690	1,494	,143	,060	16,740
	SGP	,011	,044	,094	,261	,795	,099	10,063
	PVV	,018	,053	,136	,351	,728	,084	11,883
	PvdD	-,001	,037	-,005	-,018	,986	,169	5,921
	PvdA	,029	,030	,259	,972	,336	,180	5,556
	LPF	,001	,050	,004	,016	,987	,180	5,554
	LN	,069	,038	,262	1,809	,077	,606	1,649
	GL	,054	,042	,483	1,282	,207	,090	11,127
	FvD	-,043	,066	-,161	-,642	,524	,202	4,943
	Denk	,027	,038	,103	,716	,478	,621	1,610
	D66	,028	,025	,249	1,116	,271	,256	3,905
	CU	,020	,026	,173	,744	,461	,235	4,254
	CDA	,002	,029	,021	,081	,935	,192	5,198
	3	(Constant)	,113	,079		1,428	,161	
Onveiligheidsgevoel		-,003	,001	-,400	-1,966	,056	,243	4,118
Misdaad per 1000		-,001	,000	-,404	-2,283	,028	,321	3,114
Percentage werklozen		,002	,009	,040	,280	,781	,494	2,023
Ideologie		,012	,011	,830	1,058	,296	,016	61,285
VVD		,015	,035	,133	,432	,668	,106	9,450
SP		,075	,046	,669	1,626	,112	,059	16,862
SGP		,021	,039	,176	,550	,585	,098	10,164
PVV		,029	,047	,214	,616	,541	,083	11,992
PvdD		,003	,033	,022	,090	,928	,168	5,942
PvdA		,030	,027	,262	1,107	,275	,179	5,582
LPF		-,002	,044	-,010	-,043	,966	,180	5,556
LN		,078	,034	,294	2,280	,028	,604	1,657
GL		,053	,038	,471	1,405	,167	,089	11,202
FvD		-,043	,059	-,163	-,732	,468	,202	4,962
Denk		,020	,034	,077	,607	,547	,619	1,616
D66		,030	,022	,263	1,327	,192	,256	3,913
CU		,022	,023	,198	,957	,344	,235	4,258
CDA		,006	,026	,051	,223	,825	,192	5,207
J2003		,029	,012	,291	2,359	,023	,662	1,512
J2010	-,022	,011	-,244	-2,066	,045	,721	1,386	

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit

Excluded Variables^a

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics			
					Tolerance	VIF	Minimum Tolerance	
1	VVD	,032 ^b	,250	,804	,033	,894	1,118	,354
	SP	,329 ^b	2,436	,018	,310	,721	1,386	,354
	SGP	,082 ^b	,643	,523	,086	,880	1,136	,354
	PVV	,221 ^b	1,696	,096	,221	,820	1,220	,352
	PvdD	-,349 ^b	-2,970	,004	-,369	,914	1,094	,353
	PvdA	-,070 ^b	-,566	,574	-,075	,957	1,045	,354
	LPF	-,032 ^b	-,252	,802	-,034	,883	1,132	,353
	LN	,151 ^b	1,212	,231	,160	,921	1,086	,346
	GL	,091 ^b	,689	,493	,092	,839	1,193	,354
	FvD	-,129 ^b	-1,017	,313	-,135	,895	1,118	,354
	Denk	,002 ^b	,017	,986	,002	,941	1,062	,354
	D66	-,001 ^b	-,008	,994	-,001	,994	1,006	,354
	CU	-,009 ^b	-,076	,939	-,010	,992	1,008	,354
	CDA	-,143 ^b	-1,180	,243	-,156	,975	1,026	,354
	J2003	,322 ^b	2,462	,017	,313	,771	1,298	,343
	J2006	,012 ^b	,077	,939	,010	,599	1,670	,226
	J2010	-,294 ^b	-2,266	,027	-,290	,794	1,259	,283
J2012	-2,032 ^b	-2,419	,019	-,308	,019	53,393	,016	
J2017	1,056 ^b	3,030	,004	,375	,103	9,694	,079	
2	J2003	,361 ^c	2,937	,005	,413	,716	1,396	,016
	J2006	,022 ^c	,147	,884	,023	,585	1,710	,016
	J2010	-,321 ^c	-2,685	,010	-,383	,781	1,280	,016
	J2012	-2,277 ^c	-2,878	,006	-,406	,017	57,435	,015
	J2017	1,178 ^c	3,718	<,001	,498	,098	10,230	,016
3	J2006	. ^d	.	.	.	,000	.	,000
	J2012	. ^d	.	.	.	,000	.	,000
	J2017	. ^d	.	.	.	,000	.	,000

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit

b. Predictors in the Model: (Constant), Ideologie, Percentage werklozen, Misdaad per 1000, Onveiligheidsgevoel

c. Predictors in the Model: (Constant), Ideologie, Percentage werklozen, Misdaad per 1000, Onveiligheidsgevoel, D66, CU, CDA, Denk, PvdA, LN, FvD, PvdD, LPF, SGP, GL, VVD, PVV, SP

d. Predictors in the Model: (Constant), Ideologie, Percentage werklozen, Misdaad per 1000, Onveiligheidsgevoel, D66, CU, CDA, Denk, PvdA, LN, FvD, PvdD, LPF, SGP, GL, VVD, PVV, SP, J2010, J2003

Bijlage 3

Jaar is niet in de uiteindelijke analyse meegenomen. Om toch een analyse met jaar te doen is een analyse uitgevoerd met enkel politieke partijen en jaar.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT CrimiVeilig

/METHOD=ENTER VVD SP SGP PVV PvdD PvdA LPF LN GL FvD Denk D66 CU CDA J2003 J2006 J2010 J2012

J2017.

Opvallend is het feit dat deze analyse ($R^2_{adj} = .385$; $F\ Change(19,42)=3.014$; $p=.001$) een hogere verklaarde variantie heeft dan de analyse van model 2 ($R^2_{adj} = .222$; $F\ Change(14,43)=1.509$; $p=.149$) die uiteindelijk gebruikt is in het verslag. Deze analyse bestaat enkel uit *Jaar* en *Politieke partijen*. De reden dat deze analyse ondanks dit feit meer verklaard dan de analyse met *Onveiligheidsgevoel*, *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Politieke partijen*. Komt van het feit dat *Politieke partijen* bijna de volledige variatie van *Ideologie* verklaart. Ideologie is namelijk gemeten op partij niveau. Het gemeten effect van *Ideologie* wordt hierdoor weggenomen wanneer *Politieke partijen* meegenomen worden. De variabele *Jaar* verklaart bijna de volledige variatie van *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel*. Dit komt doordat *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel* gemeten is op jaarniveau. De gemeten effecten van *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel* worden weggenomen wanneer *Jaar* wordt meegenomen.

Dit verklaart echter nog niet waarom deze analyse een hogere verklaarde variantie heeft dan de analyse van model 2. Dit is te verklaren doordat nu ook het verschil tussen politieke partijen per jaar meegenomen wordt. Het CDA van 2002 is anders dan het CDA van een later jaar, wanneer de variabele *Jaar* niet meegenomen wordt, kan de analyse hier geen onderscheid in maken. Doordat er nu wel onderscheid in gemaakt kan worden, wordt deze variatie meer verklaard.

Ondanks dat het model met alleen *Jaar* en *Politieke partijen* meer verklaard is er toch voor gekozen om het model zonder *Jaar* en met *Ideologie*, *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel* te gebruiken in de uiteindelijke analyse. Dit komt doordat de hypothesen specifiek gaan over *Ideologie*, *Werkloosheid*, *Misdaad* en *Onveiligheidsgevoel*. Er kunnen geen conclusies worden getrokken over deze variabelen wanneer deze variabelen niet in de analyse gebruikt worden. Het is voor dit onderzoek belangrijker om conclusies te kunnen trekken dan een sterke analyse te hebben.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	,760 ^a	,577	,385	,0262920776	,577	3,014	19	42	,001

a. Predictors: (Constant), J2017, SGP, LN, PvdD, PVV, LPF, CDA, CU, Denk, J2010, FvD, D66, J2003, GL, J2006, PvdA, VVD, J2012, SP

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,037	,022		1,736	,090		
	VVD	,043	,022	,385	1,967	,056	,263	3,808
	SP	,032	,022	,286	1,461	,152	,263	3,808
	SGP	,055	,022	,452	2,459	,018	,298	3,360
	PVV	,072	,023	,534	3,122	,003	,345	2,900
	PvdD	-,022	,023	-,163	-,953	,346	,345	2,900
	PvdA	,014	,022	,121	,617	,540	,263	3,808
	LPF	,035	,028	,185	1,249	,219	,460	2,176
	LN	,075	,034	,284	2,204	,033	,607	1,647
	GL	,021	,022	,183	,934	,355	,263	3,808
	FvD	,009	,033	,033	,269	,789	,658	1,521
	Denk	,012	,033	,045	,360	,721	,658	1,521
	D66	,026	,022	,229	1,168	,249	,263	3,808
	CU	,030	,022	,269	1,374	,177	,263	3,808
	CDA	,020	,022	,176	,901	,373	,263	3,808
	J2003	,037	,013	,376	2,899	,006	,601	1,665
	J2006	,017	,012	,184	1,334	,189	,531	1,882
J2010	-,005	,012	-,050	-,363	,718	,531	1,882	
J2012	-,003	,012	-,036	-,256	,799	,503	1,989	
J2017	,017	,012	,208	1,376	,176	,443	2,259	

a. Dependent Variable: Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit